

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ"
для студентів спеціальності
8.03050801 "Фінанси і кредит"
денної форми навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.
Протокол № 1 від 25.08.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: Н. В. Сабліна
Т. В. Олійник

Робоча програма навчальної дисципліни "Фінансовий контро-
Р 58 лінг" для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит"
денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. Н. В. Саб-
ліна, Т. В. Олійник. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 46 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями
й темами, наведено плани лекцій і семінарських та практичних завдань, питання
для самостійного опрацювання, контрольні запитання для самодіагностики,
критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси
і кредит" денної форми навчання.

Вступ

Удосконалюючи систему управління підприємства, орієнтуються на досягнення головної місії – отримання оптимального прибутку, максимізацію вартості капіталу власників при мінімізації ризику і збереженні ліквідності та платоспроможності, а також на вирішення конкретних оперативних, поточних та стратегічних задач. У цьому сенсі важливим чинником такої системи є фінансовий контролінг. Контролінг є принципово новою концепцією в управлінні підприємством, яка здатна забезпечити підтримку внутрішнього балансу економіки підприємства і ефективного його розвитку, шляхом формування об'єктивної інформації про витрати та доходи, що дає змогу приймати оптимальні управлінські рішення. Фінансовий контролінг зорієнтований на функціональну підтримку фінансового менеджменту.

Навчальна дисципліна "Фінансовий контролінг" є вибірковою складовою циклу професійної та практичної підготовки для спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит" галузі знань 0305 "Економіка і підприємництво".

Фінансовий контролінг спрямований на інформаційну підтримку фінансових рішень, які передбачають використання аспектів бюджетування, планування та прогнозування управлінського обліку, діагностики фінансового стану, інвестор-релейшнз, управління фінансовими ризиками підприємства та внутрішнього контролю, які в сукупності забезпечують координацію окремих підсистем управління й зорієнтовані на оптимізацію прийняття обґрунтованих фінансових рішень і зростання вартості компанії.

У результаті вивчення дисципліни студенти отримають базові знання з організації фінансового контролінгу, оцінки результативності фінансово-господарської діяльності підприємства та системи мотивації, методів і прийомів функціональної підтримки управлінських рішень щодо оптимізації витрат, інструментах розрахунку та планування фінансових результатів і платоспроможності, які інтегруються в систему бюджетування, сутності діагностики фінансового стану та її місця в системі контролінгу на підприємстві, концепції стратегічного фінансового контролінгу і системи збалансованих показників.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	За вибором
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 8.03050801 "Фінанси і кредит"	Рік підготовки
		1-й
Семестр		
1-й		
Лекції		
Загальна кількість годин – 150		14 год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 8	Освітній ступінь: магістр	Практичні, семінарські
		26 год
		Самостійна робота
		110 год
		Вид контролю
		іспит

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 36 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни "Фінансовий контролінг" є формування у студентів теоретичних знань, які пов'язані з концепцією фінансового контролінгу, практичних навичок прийняття обґрунтованих управлінських рішень на основі інформації контролінгової системи і професійних компетентностей щодо організації фінансового контролінгу на підприємстві.

Основними завданнями вивчення дисципліни "Фінансовий контролінг" є:

володіння теоретичними аспектами функціонування системи фінансового контролінгу;

володіння загальнонауковими та специфічними дослідницькими прийомами фінансового контролінгу;

володіння бенчмаркінговими технологіями, технологіями фінансової діагностики ефективності контролінгової системи; імплементації системи управління витратами на підприємстві;

володіння та застосування інструментарію оцінювання результативності діяльності;

володіння аналітичним та методичним забезпеченням фінансових рішень.

Об'єктом навчальної дисципліни є сучасні теорії та практика організації й оперативного та стратегічного управління підприємством.

Предметом навчальної дисципліни є система методів та прийомів з інформаційно-аналітичної підтримки прийняття управлінських рішень для забезпечення досягнення стратегічних цілей підприємства.

Навчальна дисципліна "Фінансовий контролінг" має логічний та змістово-методичний взаємозв'язок з іншими дисциплінами освітньо-професійної програми. Для засвоєння дисципліни студентам необхідні попередні знання та вміння, здобуті під час опанування таких дисциплін: "макроекономіка", "мікроекономіка", "фінансова математика", "гроші і кредит", "фінанси", "фінансова діяльність суб'єктів господарювання".

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-трансфертної накопичувальної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

сутність та функції фінансового контролінгу;

роль контролінгу в системі управління підприємством;

взаємозв'язок контролінгу з іншими функціями управління підприємством;

сутність стратегічного й оперативного фінансового контролінгу;

класифікацію об'єктів фінансового контролінгу та методів обліку витрат, що використовуються в системі фінансового контролінгу;

організаційно-методичні аспекти формування системи контролінгу на підприємстві;

вміти:

визначати точку беззбитковості при лінійному тренді сукупних витрат підприємства;

здійснювати оцінку прибутковості продукції підприємства;

розробляти та аналізувати бюджети підприємства з метою оцінки ефективності управлінських рішень і оптимального розподілу ресурсів між підрозділами.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Професійні компетентності,
які отримують студенти після вивчення
навчальної дисципліни**

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ФК* 1	Здатність до розробки планів фінансової діяльності підприємства та планування заходів з підвищення ефективності виробництва	Володіти основами формування бюджетів на підприємстві
		Формувати інформаційну базу для формування прогнозних показників
		Застосовувати методи екстраполяції, експертного прогнозування та форми казуального прогнозування
		Оптимізувати витрати і прибуток підприємства
		Виявляти потребу у грошових ресурсах і оптимізувати фінансові потоки на підприємстві
		Виявляти основні причини відхилень фактичних результатів контрольованих показників від встановлених стандартів, що проводиться по підприємству в цілому і по окремих "центрах відповідальності"

1	2	3
ФК 2	Здатність до організації системи управління досягненням поточних фінансових цілей підприємства	Систематизувати об'єкти регулювання і групи фінансових коефіцієнтів кожного виду фінансового контролінгу
		Адаптувати стратегічні цілі підприємства до мінливих умов зовнішнього середовища
		Формувати раціональну структуру фінансово-економічних служб підприємства та систему забезпечення менеджерів інформацією для різних рівнів управління в оптимальні проміжки часу
		Володіти методами аналізу та планування прибутку підприємства
		Визначати доцільність виробництва продукції, мінімальних цін та обсягів реалізації продукції
		Досліджувати функціональні характеристики продукції, яка виробляється, на предмет еквівалентності вартості та корисності
		Виявляти резерви зниження собівартості в розрізі окремих центрів затрат, інвестиційних проектів чи видів продукції
ФК 3	Здатність до діагностики ефективності контролінгової системи на підприємстві та інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень в системі фінансового контролінгу	Володіти бенчмаркінговими технологіями діагностики ефективності контролінгової системи
		Аналізувати фактори, пов'язані з зовнішнім середовищем, особливостями управлінської задачі та особливостями підприємства
		Розробляти систему критеріїв для оцінки ефективності інвестиційних проектів
		Проводити оцінку майбутньої ефективності проекту з урахуванням мінливих умов
		Виявляти потребу у грошових ресурсах і оптимізувати фінансові потоки на підприємстві
ФК 4	Здатність до контролю за ефективністю контролінгової системи на підприємстві	Контролювати достовірність інформації шляхом перевірки взаємозв'язку показників
		Готувати інформацію, вибирати тип моделей, здійснювати розрахунки їх параметрів та перевіряти на адекватність
		Використовувати відповідні критерії для аналізу рівня достовірності прогнозних оцінок

1	2	3
		Здійснювати контроль за виконанням планових показників
		Здійснювати контроль за впливом на фінансові результати підприємства факторів внутрішнього і зовнішнього середовища

*Фінансовий контролінг

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Фінансовий контролінг у системі управління підприємством

Тема 1. Фінансовий контролінг як інструмент управління підприємством

Сутність контролінгу та його необхідність в системі прийняття фінансових рішень. Етапи розвитку контролінгу. "Контролінг" і "контроль" – тотожність та протилежність. Міжнародний досвід формування системи фінансового контролінгу.

Критерії прийняття управлінських рішень. Управлінський облік у системі фінансового контролінгу.

Функціональні та інституційні аспекти контролінгу. Завдання та функції контролінгу. Методичне забезпечення фінансового контролінгу.

Тема 2. Організація фінансового контролінгу на підприємстві

Основні етапи впровадження фінансового контролінгу на підприємстві. Моделі організаційних структур управління та їх вплив організаційної структури підприємства на організацію фінансового контролінгу. Служба фінансового контролінгу на підприємстві: склад, структура.

Фінансовий контролер: завдання, права, функції, обов'язки. Центри відповідальності та особливості їх формування на підприємстві.

Змістовий модуль 2

Прийняття управлінських рішень в системі фінансового контролінгу

Тема 3. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації

Контролінг поведінки. Методи та інструменти зменшення інформаційної асиметрії та нейтралізації конфліктів інтересів. Інструментарій контролінгу поведінки.

Система вимірювання результативності діяльності. Система мотивації та матеріальної винагороди. Показники оцінки ефективності, їх функції. Система фінансових індикаторів.

Традиційні показники (прибуток та рентабельність) оцінки ефективності діяльності, їх недоліки при оцінюванні результатів діяльності підприємства.

Тема 4. Контролінг управління витратами в системі фінансового управління підприємством

Сутність контролінгу управління витратами і його роль у прийнятті фінансових рішень. Системи калькулювання витрат підприємства.

Система калькулювання за повними витратами. Розподіл витрат, вибір бази розподілу витрат. Методи розподілу непрямих витрат. Метод розрахунку ставки розподілу непрямих витрат.

Система калькулювання часткових витрат. Система директ-костинг в управлінні витратами підприємства. CVP-аналіз у системі прийняття управлінських рішень. Аналіз чутливості й операційний важіль. Управління витратами із застосуванням методу ABC.

Тема 5. Бюджетування як інструмент фінансового контролінгу

Бюджетування у системі фінансового контролінгу. Принципи, функції, характеристики бюджетування.

Майстер-бюджет: основні, допоміжні, зведені; гнучкі, фіксовані. Бюджетування ліквідності, планування фінансових результатів.

Постановка системи бюджетування. Методи бюджетування, їх сутність та недоліки. Етапи бюджетування на підприємстві.

Тема 6. Фінансова діагностика в системі контролінгу

Місце діагностики фінансового стану в системі контролінгу. Підходи до діагностики фінансового стану підприємства. Традиційний підхід фінансової діагностики.

Інтегральні методи діагностики фінансового стану підприємства.

Система рейтингової оцінки фінансового стану підприємств.

Оцінка ефективності моделі фінансової діагностики підприємства.

Тема 7. Стратегічний фінансовий контролінг

Сутність і завдання, цілі стратегічного фінансового контролінгу. Зв'язок фінансових цілей зі стратегією підприємства.

Система збалансованих показників. Стратегія розвитку на основі збалансованої системи показників. Карти збалансованих показників.

Характеристика альтернативних концепцій реалізації стратегії підприємства.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		лекційні	практичні і семінарські	самостійна робота
				підготовка до занять
Змістовий модуль 1				
Фінансовий контролінг у системі управління підприємством				
Тема 1. Фінансовий контролінг як інструмент управління підприємством	23	2	4	17
Тема 2. Організація фінансового контролінгу на підприємстві	24	2	4	18
Разом за змістовим модулем 1	47	4	8	35
Змістовий модуль 2				
Прийняття управлінських рішень в системі фінансового контролінгу				
Тема 3. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації	24	2	4	18
Тема 4. Контролінг управління витратами в системі фінансового управління підприємством	23	2	4	17
Тема 5. Бюджетування як інструмент фінансового контролінгу	22	2	4	16
Тема 6. Фінансова діагностика в системі контролінгу	22	2	4	16
Тема 7. Стратегічний фінансовий контролінг	14	2	2	8
Разом за змістовим модулем 2	103	10	18	75
<i>Консультації</i>	–	–	–	–
<i>Залік</i>	–	–	–	–
Усього годин за модулем	150	14	26	110

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття становить форму навчального процесу, що проводиться під керівництвом викладача, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем навчальної дисципліни, до яких студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Доповіді та презентації, підготовлені студентом, оцінюються викладачем на кожному семінарському занятті, а підсумкові бали вис-тавляються у відповідний журнал та враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни

Перелік запитань, що виносять на семінарські заняття з дисципліни "Фінансовий контролінг" наведено у табл. 5.1.

Таблиця 5.1

План проведення семінарських занять

Назва теми	Перелік питань для розгляду	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1. Фінансовий контролінг у системі управління підприємством			
Тема 1. Фінансовий контролінг як інструмент управління підприємством	Тема: Роль контролінгу в системі управління підприємством. 1. Контролінг як інструмент ефективного управління підприємством. 2. Сутність та функції контролінгу. 3. Розмежування поглядів, що сформувалися у світовій науковій думці, а саме ідеологічної німецької школи контролінгу та американської. 4. Зарубіжний досвід контролінгу. Економічна етимологія походження контролінгу в історичному аспекті	4	Основна: [1; 6; 7]. Додаткова: [8; 9; 16; 17; 19 – 23; 32; 40]
Тема 2. Організація фінансового контролінгу на підприємстві	Тема: Організаційно-економічні основи контролінгової діяльності на підприємстві. 1. Вимоги до створення служби контролінгу на підприємстві. 2. Варіанти впровадження контролінгу на підприємстві. 3. Посадові обов'язки працівників служби контролінгу	2	Основна: [1; 3; 7]. Додаткова: [9; 16; 19; 31; 35; 38]

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь, навичок студентів; постановку загальної проблеми та її обговорення; розв'язування завдань з їх обговоренням; виконання контрольних завдань, їх перевірку й оцінку. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні завдання, враховуються при формуванні підсумкової оцінки.

Вивчення навчальної дисципліни "Фінансовий контролінг" передбачає проведення практичних занять за темами, наведеними у табл. 6.1.

Таблиця 6.1

План проведення практичних занять

Назва теми	Перелік питань для розгляду	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Фінансовий контролінг у системі управління підприємством			
Тема 2. Організація фінансового контролінгу на підприємстві	Практичне заняття на тему "Система фінансового контролінгу на підприємстві"	2	Основна: [2; 5; 6]. Додаткова: [14; 18; 20 – 23; 25; 29; 33; 34; 39]
Змістовий модуль 2. Прийняття управлінських рішень в системі фінансового контролінгу			
Тема 3. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації	Практичне заняття на тему "Оцінка результативності діяльності підприємства"	2	Основна: [2 – 6]. Додаткова: [11; 12; 18; 24; 25; 30; 33; 34; 37]
	Практичне завдання "Внутрішнє трансфертне ціноутворення"	2	
Тема 4. Контролінг управління витратами в системі фінансового управління підприємством	Практичне завдання "Аналіз та оцінка витрат підприємства"	4	Основна: [1; 3; 4; 6]. Додаткова: [14; 16; 19; 25; 29; 33; 34; 39]

1	2	3	4
Тема 5. Бюджетування як інструмент фінансового контролінгу	Практичне завдання "Формування прогнозних показників діяльності підприємства"	2	Основна: [3; 4]. Додаткова: [10; 31; 36; 37]
	Практичне завдання "Складання бюджетів на підприємстві"	2	
Тема 6. Фінансова діагностика в системі контролінгу	Практичне завдання "Фінансова діагностика підприємства"	4	Основна: [2 – 6]. Додаткова: [11; 12; 18; 24; 25; 30; 33; 34; 37]
Тема 7. Стратегічний фінансовий контролінг	Практичне заняття "Побудова системи збалансованих показників на підприємстві". Практичне завдання "Планування фінансово-господарської діяльності підприємства"	2	Основна: [1; 3; 4; 6; 7]. Додаткова: [16; 19 – 23; 31; 37; 38]

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 2

Прийняття управлінських рішень в системі фінансового контролю

Тема 4. Контролінг управління витратами в системі фінансового управління підприємством

ТОВ "Плитка" виготовляє форми для тротуарної плитки. Оптова ціна форми розміром 50,0 x 50,0 та товщиною 6,5 см складає 50 грн. Змінні витрати у собівартості одиниці виробу 31 грн. Виробнича потужність підприємства дозволяє виробляти 15 000 одиниць зазначеної продукції за рік. При цьому річні постійні витрати ТОВ "Плитка" становлять 160 000 грн.

Необхідно визначити:

яку кількість виробів повинно реалізувати ТОВ "Плитка", щоб підприємство отримало 100 тис. грн прибутку;

фінансовий результат товариства при зниженні загальної суми постійних витрат на 40 %, а змінних витрат у собівартості одиниці виробу на 20 %;

кількість додаткової реалізації виробів з підвищенням орендної плати за приміщення на 100 тис. грн за рік;

прибуток при реалізації кількості виробів, яка дорівнює виробничій потужності підприємства, і при збільшенні постійних витрат на суму 100 тис. грн.

Тема 5. Бюджетування як інструмент фінансового контролінгу

Ви працюєте у планово-фінансовому відділі. Вам доручено розробити попередній бюджет підприємства, забезпечивши можливість самофінансування, САФ, в сумі 1 685,745 тис. грн. Амортизаційні відрахування на бюджетний період дорівнюють 770 тис. грн. Відомі такі дані про підприємство: одинична ціна реалізації продукції – 100 грн; поодинокі змінні витрати – 40 грн; постійні витрати – 3 690 тис. грн. У попередньому році обсяг продажів склав 80 000 одиниць. Для збільшення обсягу продажів необхідно вийти на зовнішній ринок, що вимагає участі у виставці-ярмарку з очікуваними витратами близько 120 тис. грн.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Головною метою самостійної роботи студента є формування його пізнавальної активності, засвоєння ним основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості студентів тощо. Основними завданнями самостійної роботи студентів є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні світових стандартів.

Самостійна робота студентів охоплює:

- вивчення лекційного матеріалу;
- робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури;
- робота з матеріалами мережі Internet;
- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських);
- контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самодіагностики

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань

державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Тема	Види та форми СРС	Кількість годин	Форми контролю	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Фінансовий контролінг у системі управління підприємством				
Тема 1. Фінансовий контролінг як інструмент управління підприємством	Вивчення літератури, текстів лекцій. Підготовка до семінарського заняття на тему "Роль контролінгу в системі управління підприємством". Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Написання есе на тему "Контроль і контролінг: тотожність і протилежність"	17	Активна участь в аудиторних заняттях. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять. Обговорення (захист) матеріалів	Основна: [1; 6; 7]. Додаткова: [8; 9; 16; 17; 19 – 23; 32; 40]
Тема 2. Організація фінансового контролінгу на підприємстві	Вивчення літератури, текстів лекцій. Підготовка до семінарського заняття на тему "Організаційно-економічні основи контролінгової діяльності на підприємстві. Система фінансового контролінгу на підприємстві". Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Написання есе на тему: "Оцінка варіантів впровадження системи контролінгу на підприємстві"	18	Активна участь в аудиторних заняттях. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять. Обговорення (захист) матеріалів	Основна: [1; 3; 7]. Додаткова: [9; 16; 19; 31; 35; 38]
Змістовий модуль 2. Прийняття управлінських рішень в системі фінансового контролінгу				
Тема 3. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації	Вивчення літератури, текстів лекцій. Підготовка до контрольної роботи. Підготовка до практичного заняття	18	Активна участь в аудиторних заняттях. Обговорення (захист) матеріалів	Основна: [2 – 6]. Додаткова: [11; 12; 18; 24; 25; 30; 33; 34; 37]

1	2	3	4	5
Тема 4. Контролінг управління витратами в системі фінансового управління підприємством	Вивчення літератури, текстів лекцій. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Написання есе на тему "Переваги та недоліки трансфертного ціноутворення. Конфлікт інтересів у процесі трансфертного ціноутворення"	17	Активна участь в аудиторних заняттях. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять. Обговорення (захист) матеріалів	Основна: [1; 3; 4; 6]. Додаткова: [14; 16; 19; 25; 29; 33; 34; 39]
Тема 5. Бюджетування як інструмент фінансового контролінгу	Вивчення літератури, текстів лекцій. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Написання есе на тему "Порівняльна характеристика планування та бюджетування на підприємстві"	16	Активна участь в аудиторних заняттях. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять. Обговорення (захист) матеріалів	Основна: [3; 4]. Додаткова: [10; 31; 36; 37]
Тема 6. Фінансова діагностика в системі контролінгу	Вивчення літератури, текстів лекцій. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою	16	Активна участь в аудиторних заняттях. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять. Обговорення (захист) матеріалів	Основна: [2–6]. Додаткова: [11; 12; 18; 24; 25; 30; 33; 34; 37]
Тема 7. Стратегічний фінансовий контролінг	Вивчення літератури, текстів лекцій. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою Написання есе на тему "Порівняльна характеристика стратегічного та тактичного контролінгу". Підготовка до контрольної роботи	8	Активна участь в аудиторних заняттях. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять. Обговорення матеріалів. Написання контрольної роботи	Основна: [1; 3; 4; 6; 7]. Додаткова: [16; 19; 20; 21–23; 31; 37; 38]

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Фінансовий контролінг як інструмент управління підприємством

1. Визначте сутність контролінгу як економічної характеристики.
2. Визначте відмінності американської школи контролінгу від німецької.

3. Визначте причини упровадження контролінгу на підприємствах України.

4. Дайте порівняльну характеристику поняттям: "контролінг", "контроль", "управлінський облік".

5. Проаналізуйте існуючі підходи до визначення сутності поняття "контролінг".

6. Охарактеризуйте передумови становлення та розвитку контролінгу як інформаційної системи.

7. Розкрийте сутність поняття "фінансовий контролінг".

8. Визначте роль фінансового контролінгу в системі фінансового управління суб'єктом підприємництва.

9. Дайте характеристику функціям та завданням, притаманним фінансовому контролінгу.

10. Дайте характеристику об'єктам фінансового контролінгу.

11. Дайте характеристику інструментам фінансового контролінгу.

Тема 2. Організація фінансового контролінгу на підприємстві

1. Охарактеризуйте етапи впровадження фінансового контролінгу на підприємстві.

2. Охарактеризуйте існуючі підходи до побудови організаційної структури підприємства.

3. Дайте характеристику факторам, що впливають на організацію фінансового контролінгу на підприємстві.

4. Визначте місце контролінгової служби в системі управління підприємством.

5. Дайте характеристику принципам організації служби фінансового контролінгу на підприємстві.

6. Порівняйте централізовану структуру служби контролінгу на підприємстві з децентралізованою.

7. Визначте функції, завдання та обов'язки фінансового контролера.

8. Дайте класифікацію центрів відповідальності на підприємстві та визначте зв'язок між ними та основними економічними показниками діяльності підприємства.

9. Визначте взаємозв'язок формування на підприємстві центрів відповідальності та ефективності прийняття управлінських рішень.

10. Визначте роль служби фінансового контролінгу в інформаційному середовищі підприємства.

Тема 3. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації

1. Дайте характеристику інструментарію контролінгу поведінки.
2. Визначте сутність, завдання контролінгу поведінки та обґрунтуйте чинники, від яких залежить функція мотивація агента.
3. Визначте недоліки використання показника прибутку як критерію ефективності діяльності підприємства.
4. Визначте сутність та охарактеризуйте функції трансфертного ціноутворення.
5. Визначте спільні та відмінні риси внутрішнього та зовнішнього трансфертного ціноутворення.
6. Визначте переваги та недоліки трансфертного ціноутворення на базі ринкових цін та на базі витрат.
7. Охарактеризуйте основні компетенції фінансового контролінгу при встановленні трансфертних цін.

Тема 4. Контролінг управління витратами в системі фінансового управління підприємством

1. Визначте сутність, мету та завдання управління витратами підприємства.
2. Визначте сутність вартісного аналізу та розкрийте механізм його проведення.
3. Визначте сутність ABC-аналізу та розкрийте механізм його проведення.
4. Визначте сутність аналізу сильних та слабких місць на підприємстві та розкрийте механізм його проведення.
5. Система "директ-костинг". Система "стандарт-костинг", її характеристика і сфера застосування.
6. Визначте сутність аналізу взаємозв'язку "витрати – обсяг – прибуток" та розкрийте механізм його проведення.
7. Дайте класифікацію витрат підприємства виходячи з потреб прийняття управлінських рішень.
8. Охарактеризуйте методи розподілу сукупних витрат на змінні та постійні.

Тема 5. Бюджетування як інструмент фінансового контролінгу

1. Визначте та надайте характеристику основним завданням оперативного фінансового контролінгу.

2. Дайте порівняльну характеристику поняттям "план" та "бюджет".
3. Визначте сутність бюджетування та охарактеризуйте його основні функції.
4. Охарактеризуйте основні види бюджетування.
5. Охарактеризуйте етапи побудови системи бюджетування на підприємстві.
6. Охарактеризуйте методи фінансового прогнозування.

Тема 6. Фінансова діагностика в системі контролінгу

1. Дайте сутнісну характеристику фінансовій діагностиці підприємства.
2. Дайте характеристику традиційному підходу до фінансової діагностики діяльності підприємства.
3. Дайте характеристику методів фінансової діагностики.
4. Дайте порівняльну характеристику багатофакторному та однофакторному дискримінантному аналізу.
5. Дайте сутнісну характеристику та охарактеризуйте основні функції рейтингової оцінки підприємств.
6. Визначити та охарактеризувати основні методичні підходи до оцінювання якості моделей фінансової діагностики.
7. Охарактеризуйте інтегральні методи фінансової діагностики підприємств.

Тема 7. Стратегічний фінансовий контролінг

1. Концептуальні аспекти стратегічного фінансового контролінгу.
2. Охарактеризуйте інструменти реалізації стратегії.
3. Дайте порівняльну характеристику стратегічного контролінгу та оперативного контролінгу.
4. Дерево цілей підприємства та механізм його побудови.
5. Охарактеризуйте елементи стратегії підприємства та визначте послідовність її формування.
6. Розкрийте зміст цільового управління.
7. Визначте механізми реалізації стратегії розвитку підприємства на основі збалансованої системи показників.
8. Позитивні та негативні аспекти формування системи збалансованих показників та етапи її впровадження на підприємстві.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота – це форма організації навчальної роботи викладача зі студентами, яка орієнтована на розвиток індивідуальних здібностей студента та розкриття його пізнавального та творчого потенціалу.

Кінцевою метою індивідуально-консультативної роботи є досягнення майбутніми фахівцями компетентностей, адаптованих до вимог сучасного ринку праці. Індивідуально-консультативна робота є однією із важливих форм організації навчального процесу, за якої вибір способів, прийомів, темпу навчання враховує індивідуальні відмінності студентів, рівень розвитку їх здібностей до навчання. Вона передбачає проведення індивідуальних занять та консультацій, перевірки виконання індивідуальних та курсових робіт, перевірки та захисту завдань, що віднесені на поточний контроль.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

індивідуальні консультації (запитання-відповідь щодо проблемних питань з дисципліни);

групові консультації (розгляд типових прикладів-ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

індивідуальні консультації (розгляд практичних завдань);

групові консультації (розгляд практичних ситуацій, які потребують колективного обговорення);

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних освітніх технологій, таких, як: проблемні лекції, міні-лекції, семінари-дискусії, робота в малих групах, кейс-метод (табл. 9.1).

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати

самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Таблиця 9.1

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Фінансовий контролінг як інструмент управління підприємством	Семінар-дискусія "Роль контролінгу в системі управління підприємством".
Тема 2. Організація фінансового контролінгу на підприємстві	Лекція проблемного характеру "Проблеми формування ефективної системи контролінгу на вітчизняних підприємствах". Кейс "Концепції контролінгу". Робота в малих групах з приводу експертної діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства та розробка оптимальних оперативних та стратегічних управлінських рішень. Презентація результатів роботи в малих групах Робота в малих групах "Формування раціональної системи контролінгу на підприємстві". Презентація результатів роботи в малих групах
Тема 3. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації	Семінар-дискусія "Порівняльна характеристика існуючих систем управлінського обліку як основи розрахунків фінансового контролінгу. Переваги та недоліки"
Тема 4. Контролінг управління витратами в системі фінансового управління підприємством	Робота в малих групах "Застосування методів фінансового контролінгу для оцінки діяльності підприємства". Презентація результатів роботи в малих групах. Робота в малих групах "Оптимізація прибутку підприємства". Презентація результатів роботи в малих групах
Тема 5. Бюджетування як інструмент оперативного фінансового контролінгу	Лекція проблемного характеру "Дослідження існуючих методів фінансового планування в системі контролінгу". Семінар-дискусія "Переваги та недоліки видів бюджетів та системи бюджетування в цілому". Робота в малих групах "Формування системи бюджетів підприємства". Презентація результатів роботи в малих групах
Тема 6. Фінансова діагностика в системі контролінгу	Лекція проблемного характеру "Формування управлінських рішень в системі контролінгу"
Тема 7. Стратегічний фінансовий контролінг	Семінар-дискусія "Впровадження системи стратегічного фінансового контролінгу на підприємства України: доцільність та недоліки"

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

Таблиця 9.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Фінансовий контролінг як інструмент управління підприємством	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: Роль контролінгу в системі управління підприємством	Семінари-дискусії, презентації
Тема 2. Організація фінансового контролінгу на підприємстві	<i>Семінарське заняття.</i> Організаційно-економічні основи контролінгової діяльності на підприємстві. <i>Практичне заняття.</i> Формування системи фінансового контролінгу на підприємстві	Семінари-дискусії, презентації Робота в малих групах, презентації

1	2	3
Тема 3. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації	<i>Практичне заняття.</i> Оцінка результативності діяльності підприємства. <i>Практичне заняття.</i> Внутрішнє трансфертне ціноутворення	Робота в малих групах, презентації
Тема 4. Контролінг управління витратами в системі фінансового управління підприємством	<i>Практичне заняття.</i> Аналіз та оцінка витрат підприємства	Робота в малих групах, презентації
Тема 5. Бюджетування як інструмент фінансового контролінгу	<i>Практичне заняття.</i> Формування прогнозних показників діяльності підприємства. <i>Практичне заняття.</i> Складання бюджетів на підприємстві	Робота в малих групах, презентації
Тема 6. Фінансова діагностика в системі контролінгу	<i>Практичне заняття.</i> Фінансова діагностика підприємства. <i>Практичне заняття.</i> Побудова системи збалансованих показників на підприємстві	Робота в малих групах, презентації
Тема 7. Стратегічний фінансовий контролінг	<i>Практичне заняття.</i> Планування фінансово-господарської діяльності підприємства	Робота в малих групах, презентації

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- перевірка есе за заданою тематикою;
- проведення поточного тестування;
- проведення письмової контрольної роботи;
- експрес-опитування.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною системою за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;
- арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової

знижує кількість балів. При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є: здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ імені Семена Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35, та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і про- ставляється у відповідній графі екзаменаційної *"Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуван- ням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточ- ного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у ба- лах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успіш- ності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів сту- дент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує

навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Освітній ступінь "магістр"
Спеціальність: "Фінанси і кредит". Семестр I
Навчальна дисципліна "Фінансовий контролінг"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (стереотипне). Центр відповідальності № 1 виробляє проміжний продукт, який може бути реалізований на зовнішніх ринках за ціною 150 грн. Змінні витрати на одиницю продукції за умови, що продукт поставляється іншому центру відповідальності № 2 всередині підприємства, становлять 100 грн. У разі реалізації товару на зовнішніх ринках виникають додаткові змінні витрати у розмірі 15 грн. Центр відповідальності № 2 займається подальшою обробкою напівфабрикату, поставленого центром № 1, і може реалізувати кінцевий продукт на ринку за ціною 180 грн. Витрати центру відповідальності № 2 за внутрішньої реалізації дорівнюють 20, за зовнішньої – 40 грн. Розрахувати маржинальний прибуток обох центрів відповідальності та підприємства в цілому за різних варіантів реалізації. Обґрунтувати пропозиції щодо найкращого варіанта трансфертної ціни.

Завдання 2 (стереотипне). Обчислити трансфертну ціну напівпродукту, який виробляється центром відповідальності № 1 та передається для подальшої обробки центру відповідальності № 2 за таких даних: ринкова ціна внутрішнього продукту становить 200 грн; можливі витрати, пов'язані із реалізацією продукту на зовнішніх ринках, 4 грн на одиницю продукції; середні транспортні витрати при реалізації на зовнішньому ринку – 5 грн на одиницю продукції; витрати на транспортування продукції від центру відповідальності №1 до центру відповідальності 2 – 1 грн; середньорічний розмір додаткової дебіторської заборгованості, яка виникає у разі реалізації продукції на зовнішніх ринках, – 2 млн грн; середньо-

зважена вартість капіталу підприємства – 22 %; прогнозні обсяги реалізації продукції на зовнішньому та внутрішньому ринках збігаються і становлять 200 тис. одиниць.

Завдання 3 (діагностичне). Підприємство "Грант" має філію, яка виробляє продукт найменування "XXZ". Філія є центром відповідальності інвестицій. Ступінь загрузки планової виробничої потужності філії складає 90 %. За результатами 2014 року обсяг продажів склав 100 тис. шт. продукції. Ціна реалізації одиниці продукції складає 6 грн. Змінні витрати виробництва одиниці продукту "XXZ" – 2 грн. Постійні складають 280 тис. грн. Активи філії склали: на 31.12.2013 р. – 480 тис. грн, на 31.12.2014 р. – 520 тис. грн. Середня норма доходності, що застосовується для оцінки вартості капіталу – 14 %. У 2015 р. планується, що філія збереже обсяг діяльності 2014 року. Крім того, керівництво розглядає пропозицію про прийняття індивідуального замовлення на вироблення 80 тис. одиниць продукції за ціною 3 грн за одиницю. Виконання цього замовлення потребує додаткових постійних витрат у сумі 40 тис. грн. та залучення на початок року додаткових активів на суму 200 тис. грн.

Розрахуйте показники прибутковості продажів, обіговості активів, рентабельності активів та залишкового прибутку філії. Чи можна рекомендувати керівництву філії прийняти замовлення? Чому? Аргументуйте свою відповідь.

Завдання 4 (діагностичне). Ви працюєте у планово-фінансовому відділі. Вам доручено розробити попередній бюджет підприємства, забезпечивши можливість самофінансування, CAF, в сумі 1 685,745 тис. грн. Амортизаційні відрахування на бюджетний період дорівнюють 770 тис. грн. Відомі такі дані про підприємство: одинична ціна реалізації продукції 100 грн; поодинокі змінні витрати – 40 грн; постійні витрати – 3 690 тис. грн. У попередньому році обсяг продажів склав 80 000 одиниць. Для збільшення обсягу продажів необхідно вийти на зовнішній ринок, що вимагає участі у виставці-ярмарку з очікуваними витратами близько 120 тис. грн.

Завдання 5 (евристичне). Підприємство "Швачка" займається пошиттям сорочок та штанів. У прогнозованому періоді може бути відпрацьовано 20 000 людино-годин. При цьому за одну людино-годину можна

зшити одну сорочку або три пари штанів (див. табл.). Визначте, який товар доцільно виробляти підприємству. Відповідь обґрунтуйте.

Таблиця

Вихідні дані

Показник	Сорочки	Штани
Ціна реалізації, грн	15	20
Змінні витрати на одиницю продукції, грн	6	16
Валова маржа на одиницю продукції, грн	9	4
Коефіцієнт валової маржі на одиницю продукції	0,6	0,2

Затверджено на засіданні
кафедри фінансів ХНЕУ ім. С. Кузнеця.
Протокол №___ від "___" _____ 20___р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____
(підпис) (підпис)

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (5 балів):

0,5 бала – за правильне подання та використання методичного апарату;

1 бал – за арифметичну правильність розрахунку;

2,5 бала – за наявність і ґрунтовність висновку;

0,5 бала – за охайність подання результатів;

0,5 бала – за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку показників.

Завдання 2 (5 балів):

0,5 бала – за правильне подання та використання методичного апарату;

1,0 бал – за арифметичну правильність розрахунку очікуваного виграшу;

1,0 бал – за арифметичну правильність розрахунку очікуваної корисності;

0,5 бала – за правильне подання та використання методичного апарату;

1 бал – за арифметичну правильність розрахунку;

0,5 бала – за охайність подання результатів;

0,5 бала – за наявність і ґрунтовність висновку.

Завдання 3 (3 бали):

0,25 бала – за логіку розрахунків;

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату;

1,5 бала – за арифметичну правильність розрахунків;

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату;

0,25 бала – за наявність пояснень до алгоритму розрахунку показників;

0,25 бала – за охайність подання результатів;

0,25 бала – за наявність і ґрунтовність висновку.

Завдання 4 (10 балів):

3 бали – за логіку розрахунків;

1 бал – за правильне подання та використання методичного апарату;

2 бали – за арифметичну правильність розрахунку;

1 бал – за охайність подання результатів;

3 бали – за наявність і ґрунтовність висновку.

Завдання 5 (10 балів):

2 бали – за логіку розрахунку показників;

2 бали – за правильне подання та використання методичного апарату;

1 бал – за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку показників;

1 бал – за арифметичну правильність розрахунку;

1 бал – за охайність подання результатів;

3 бали – за наявність і ґрунтовність висновку.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей	
					Форми контролю	Макс. бал
1	2	3	4		5	6
Здатність розмежування існуючих підходів до сутності фінансового контролінгу та формування власного погляду на його роль у системі фінансового управління підприємством	1	Ауд.	2	Лекція Тема 1. Фінансовий контролінг як інструмент управління підприємством	Робота на лекції	1
			2	Семінарське заняття Семінарське заняття на тему "Роль контролінгу в системі управління підприємством"	Активна участь у семінарському занятті	1
		СРС	8	Підготовка до занять Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
				Підготовка до семінарського заняття		
Здатність до опанування основних концепцій контролінгу, що сформувалися в теорії і практиці контролінгу	2	Ауд.	2	Семінарське заняття Семінарське заняття на тему "Роль контролінгу в системі управління підприємством"	Активна участь у семінарському занятті	1
		СРС	9	Підготовка до занять Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка есе	2
				Написання есе на тему "Контроль і контролінг: тотожність і протилежність"		
				Підготовка до семінарського заняття		
Здатність до обґрунтування оптимального варіанта складу і структури контролінгової служби та її місця в ієрархії управління підприємством	3	Ауд.	2	Лекція Тема 2. Організація фінансового контролінгу на підприємстві	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття Семінарське заняття на тему "Організаційно-економічні основи контролінгової діяльності на підприємстві"	Активна участь у семінарському занятті	1
		СРС			Контрольна робота	5
			9	Підготовка до занять Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
				Підготовка до контрольної роботи		

Продовження табл. 11.1

1	2	3		4		5	6
Здатність до моделювання організаційної структури управління та організацію фінансового контролінгу на підприємстві	4	Ауд.	2	Практичне заняття	Практичне заняття на тему "Система фінансового контролінгу на підприємстві"	Презентація	1
		СРС	9	Підготовка до занять	Написання есе на тему: "Оцінка варіантів впровадження системи контролінгу на підприємстві"	Перевірка есе	2
Здатність до оцінки показників результативності та ефективності як інструменту управління фінансовими відносинами на підприємстві	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації	Робота на лекції	1
			2	Семінарське заняття	Практичне заняття на тему "Оцінка результативності діяльності підприємства"	Активна участь у практичному занятті	1
		СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Підготовка до заняття	Перевірка ДЗ	
Здатність до оперування методами внутрішнього трансфертного ціноутворення	6	Ауд.	2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо внутрішнього трансфертного ціноутворення	Активна участь у виконанні практичних завдань Контрольна робота	1 5
		СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
Здатність використовувати різні методи для розподілу витрат, визначати адекватні бази розподілу непрямих витрат для визначення прибутковості окремих видів продукції, напрямів діяльності	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Контролінг управління витратами в системі фінансового управління підприємством	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо аналізу та оцінки витрат підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
						Контрольна робота	5
		СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Написання есе на тему "Переваги та недоліки трансфертного ціноутворення. Конфлікт інтересів у процесі трансфертного ціноутворення"	Перевірка ЕСЕ	2

Продовження табл. 11.1

1	2	3		4		5	6
Здатність здійснювати стратегічний аналіз витрат різними методами та розробляти рекомендації з удосконалення системи аналізу та контролю	8	Ауд.	2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо аналізу та оцінки витрат підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
		Підготовка до контрольної роботи					
Оволодіння інструментарієм оперативного фінансового контролінгу	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Бюджетування як інструмент фінансового контролінгу	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо формування прогнозних показників діяльності підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
Здатність до організації системи бюджетування на підприємстві	10	Ауд.	2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо складання бюджетів на підприємстві	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
						Контрольна робота	5
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка есе	2
	Написання есе на тему "Порівняльна характеристика планування та бюджетування на підприємстві"						
Здатність до оперування методами фінансової діагностики підприємства	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Фінансова діагностика в системі контролінгу	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо фінансової діагностики підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
					Підготовка до контрольної роботи		

Закінчення табл. 11.1

1	2	3		4		5	6
Здатність до методичних підходів оцінювання якості моделей фінансової діагностики	12	Ауд.	2	Практичне заняття	Виконання практичного завдання щодо фінансової діагностики підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
Здатність до формування місії, ключових чинників успіху, причинно-наслідкових зв'язків цілей підприємства	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Стратегічний фінансовий контролінг і система збалансованих показників	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Практичне заняття щодо побудови системи збалансованих показників на підприємстві та планування фінансово-господарської діяльності підприємства	Активна участь у семінарському занятті	1
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Контрольна робота	5
					Написання есе на тему "Порівняльна характеристика стратегічного та тактичного контролінгу"		
УСЬОГО годин		150		Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100
3 НИХ							
аудиторні:		40		поточний контроль:			60
				іспит:			40
самостійна робота:		110		підсумковий контроль:			100

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблица 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	
8	5	10	8	10	8	9	60

Примітка. T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Перевірка есе	Письмова контрольна робота	Усього
Змістовий модуль 1. Фінансовий контрольінг у системі управління підприємством	Тема 1	1 тиждень	1	–	–	–	–	1
		2 тиждень	–	–	2	2	–	4
	Тема 2	3 тиждень	1	–	1		5	7
		4 тиждень	–	1	–	2	–	3
Змістовий модуль 2 Прийняття управлінських рішень в системі фінансового контрольінгу	Тема 3	5 тиждень	1	1	–	–	–	2
		6 тиждень	–	1	–	–	5	6
	Тема 4	7 тиждень	1	1	–	2	5	9
		8 тиждень	–	1	–	–	–	1
	Тема 5	9 тиждень	1	1	–	–	–	2
		10 тиждень	–		1	2	5	8
	Тема 6	11 тиждень	1	1	–	–	5	7
		12 тиждень	–	1	–	–	–	1
	Тема 7	13 тиждень	1	1	–	2	5	9
Іспит			–	–	–	–	–	40
Усього			7	9	4	10	30	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ імені Семена Кузнеця (табл. 11.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

12. Рекомендована література**12.1. Основна**

1. Івахненко С. В. Фінансовий контролінг. Методи та інформаційні технології [Текст] / С. В. Івахненко, О. В. Мелих. – К. : Знання, 2009. – 319 с.
2. Контролінг в управлінні витратами підприємств [Текст] : монографія / В. В. Прохорова, Н. В. Сабліна. – Х. : УкрДАЗТ, 2010. – 256 с.
3. Контроллинг : учебник / под ред. А. И. Карминского, С. Г. Фалько. – М. : Финансы и статистика, 2006. – 336 с.
4. Лубенченко О. Е. Фінансовий контролінг суб'єктів господарювання [Текст] : навч. посіб. / О. Е. Лубенченко, Н. В. Акмаєва, І. Л. Чабаненко. – Алчевськ : ДонДТУ, 2010. – 116 с.
5. Лукашова І. О. Управлінський облік [Текст] : навч.-практ. посіб. : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. О. Лукашова [та ін.]. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 225 с.
6. Ляшенко Г. П. Контролінг в управлінні підприємством [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. П. Ляшенко [та ін.]. – Ірпінь : НУ ДПС України, 2009. – 274 с.
7. Семенов Г. А. Удосконалення управління промисловими підприємствами на засадах контролінгу [Текст] : монографія / Г. А. Семенов, О. В. Козуб. – Запоріжжя : [КПУ], 2011. – 215 с.

12.2. Додаткова

8. Ареф'єва О. В. Історія виникнення контролінгу та сутність контролінгу бізнес-процесів / О. В. Ареф'єва, Л. Л. Дякон // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №8 (62). – С. 165–171.

9. Ареф'єва Е. В. Реализация контроллинга в деятельности предприятия / Е. В. Ареф'єва, Л. Л. Дякон // Бизнес Информ. – 2007. – № 12 (1). – С. 68–71.

10. Біла О. Г. Фінансове планування і прогнозування [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Г. Біла. – Л. : Компакт-ЛВ, 2005. – 312 с.

11. Бюджетування в економічних системах [Текст] : монографія / ред. Ю. Г. Лисенко, В. М. Андрієнко. – Донецьк : Юго-Восток, 2009. – 360 с.

12. Бюджетування як інструмент забезпечення життєдіяльності підприємства [Текст] : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. В. Череп. – Запоріжжя : Запорізь. нац. ун-т, 2011. – 220 с.

13. Великий Ю. М. Інвестиційний менеджмент [Текст] : навч.-практ. посіб. / Ю. М. Великий, В. О. Коюда. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 256 с.

14. Вербило О. Ф. Управлінський облік [Текст] : навч. посіб. / за ред. доц., канд. екон. наук О. Ф. Вербило. – вид. 3-є, перероб. і допов. – К. : НУБіПУ, 2011. – 391 с.

15. Гриньова В. М. Інвестиційний менеджмент [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В. М. Гриньової. – Х. : ІНЖЕК, 2011. – 541 с.

16. Гудзинський О. Д. Контролінг в системі менеджменту. – К. : [б.в.], 2009. – 225 с.

17. Дайле А. Практика контроллинга / А. Дайле; пер. с нем. под ред. и с предисл. М. Л. Лукашевича, Е. Н. Тихоненковой. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 336 с.

18. Дядечко Л. П. Бюджетування грошових коштів: сутність та роль в управлінні підприємствами [Текст] : монографія / Л. П. Дядечко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2008. – 251 с.

19. Задорожний З. В. Контролінг [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / З. В. Задорожний, І. Є. Давидович, А. В. Фаїзов. – Т. : Економічна думка, 2010. – 224 с.

20. Калайтан Т. В. Контролінг [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. усіх форм навч. / Т. В. Калайтан. – Л. : Новий Світ-2000, 2008. – 252 с.

21. Контролінг [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. М. Ужва [та ін.]. – Миколаїв : МДАУ, 2011. – 293 с.
22. Контролінг [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. С. С. Герасименко. – К. : Нац. акад. упр., 2011. – 99 с.
23. Контроллинг как инструмент управления предприятием / Е. А. Ананькина, С. В. Данилочкин, Н. Г. Данилочкина и др.; под ред. Н. Г. Данилочкиной. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 279 с.
24. Кузьмін О. Є. Бюджетування в системі управління організацією: теоретичні та прикладні засади [Текст] : монографія / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – К. : Кондор, 2007. – 234 с.
25. Лук'янова В. В. Бюджетування витрат операційної діяльності [Текст] : [монографія] / В. В. Лук'янова, О. В. Яковенко. – Хмельницький : ХНУ, 2011. – 225 с.
26. Малярець Л. М. Формалізація задач у контролінгу логістичної діяльності підприємства [Текст] : монографія / Л. М. Малярець, Г. Л. Матвієнко-Біляєва. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 227 с.
27. Манн Р. Контроллинг для начинающих. Система управления прибылью / Р. Манн, Э. Майер. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 301 с.
28. Марущак Л. І. Облік і оперативний контролінг виробничих запасів у нафтопереробних комплексах [Текст] : монографія / Л. І. Марущак, О. І. Павликівська. – Т. : Астон, 2011. – 199 с.
29. Марущак Л. І. Управлінський облік у схемах і таблицях [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. І. Марущак, П. О. Марущак. – Т. : Астон, 2010. – 192 с.
30. Основи бюджетування [Текст] : навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни / за заг. ред. Л. П. Батенко. – К. : КНЕУ, 2010. – 202 с.
31. Петренко С. Н. Контроллинг : учеб. пособ. – К. : Эльга ; Ника-Центр, 2003. – 327 с.
32. Рябенко Л. І. Контролінг зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : навч. посіб. / Л. І. Рябенко, М. М. Шиков, І. С. Зайцев. – Алчевськ : ДонДТУ, 2012. – 235 с.
33. Саблина Н. В. Методический инструментальный контроллинга в управлении затратами предприятия / Н. В. Саблина // Бизнес Информ. – 2008. – № 8. – С. 96–99.
34. Саблина Н. В. Концепция контроллинга в управлении затратами промышленных предприятий железнодорожного транспорта / Н. В. Саблина // Бизнес Информ. – 2009. – № 1. – С. 63–67.

35. Тарасюк М. В. Контролінг в управлінні торговельними мережами: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / М. В. Тарасюк. – К. : КНТЕУ, 2010. – 548 с.

36. Тархов П. В. Контролінг фінансових результатів сільськогосподарських підприємств [Текст] : монографія / П. В. Тархов, Л. І. Есманова. – Суми : Мрія-1, 2012. – 138 с.

37. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.

38. Ткаченко А. М. Контролінг в системі управління промисловим підприємством [Текст] / А. М. Ткаченко. – Запоріжжя : Видавництво Запорізької держ. інженерної академії, 2006. – 194 с.

39. Фаріон І. Д. Управлінський облік [Текст] : навч. посіб. з практ. задачами та тест. завданнями : для студ. вищ. навч. закл. / І. Д. Фаріон, Т. М. Писаренко. – Т. : ТНЕУ, 2011. – 388 с.

12.3. Інформаційні ресурси

40. Набок Р. Американська й німецька моделі контролінгу / Р. Набок, Г. Набок // Фінансовий Директор [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gaap.ru>.

41. Паламарчук І. О. Контролінг на підприємстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1372>.

42. Толкачева Е. В. Объект исследования контроллинга как научной дисциплины [Электронный ресурс] / Е. В. Толкачева. – Режим доступа : <http://www.gaap.ru/biblio/mngacc/controlling/006.asp>.

43. Інтернет-портал для управлінців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>.

44. Соціальна мережа HR-менеджерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kadry.ru>.

12.4. Методичне забезпечення

45. Сабліна Н. В. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт з навчальної дисципліни "Фінансовий контролінг" / Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко. – Х. : ХНЕУ, 2014. – 39 с.

46. Сабліна Н.В. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни "Фінансовий контролінг" / Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко. – Х. : ХНЕУ, 2014. – 47 с.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Фінансовий контролінг" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Уміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Фінансовий контролінг як інструмент управління підприємством					
Здатність розмежування існуючих підходів до сутності контролінгу та формування власного погляду; здатність до систематизації набору елементів системи контролінгу. Здатність до адаптування організаційної структури управління підприємством з метою підвищення її гнучкості та здатності швидко реагувати на мінливі вимоги зовнішнього середовища	Аналізувати економічні явища і процеси в їх історичному і логічному розвитку. Володіти базовими економічними поняттями. Мати цілісне уявлення про організаційну структуру підприємства, знати принципи її побудови	Сутність контролінгу. Предмет, методи, принципи контролінгу. Функції та задачі контролінгу. Формування цільових функцій та елементів системи фінансового контролінгу. Інформаційні потоки в системі фінансового контролінгу	Володіти основними положеннями концепцій контролінгу. Володіти загально-методологічними, загальнонауковими та специфічними дослідницькими прийомами контролінгу. Формувати раціональну структуру фінансово-економічних служб підприємства та систему забезпечення менеджерів інформацією для різних рівнів управління	Визначення концептуальної сфери системи контролінгу та її механізм. Визначення системних ознак контролінгу. Визначення дослідницьких прийомів контролінгу. Володіти організаційно-методичними основами формування системи фінансового контролінгу на підприємстві	Відповідальність за точну ідентифікацію ключових проблем на підприємстві; розробку механізму контролінгу. Відповідальність за точність і коректність результатів

1	2	3	4	5	6
Тема 2. Організація фінансового контролінгу на підприємстві					
Здатність до обґрунтування функціонального призначення фінансового контролінгу та розуміння завдань, що він виконує. Здатність до побудови системи фінансового контролінгу на підприємстві	Виявляти структурно-логічний зв'язок складових процесу. Знаходити в сучасному інформаційному середовищі, сприймати та аналітично опрацьовувати наукову інформацію	Сутність та функції фінансового контролінгу. Принципи фінансового контролінгу. Побудова системи фінансового контролінгу на підприємстві	Володіти теоретичними аспектами побудови системи фінансового контролінгу на підприємстві	Визначення функціональних завдань фінансового контролінгу	Відповідальність за точність і коректність функціональних завдань фінансового контролінгу
Тема 3. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації					
Здатність до оцінки показників результативності та ефективності як інструменту управління фінансовими відносинами на підприємстві. Здатність до оперування методами внутрішнього трансферного ціноутворення	Володіти методикою проведення фінансового аналізу діяльності підприємства	Характеристика та складові контролінгу поведінки, недоліках використання показника прибутку як критерію оцінки результативності діяльності підприємства, механізм формування системи мотивації на підприємстві	Володіти інструментарієм контролінгу поведінки; застосовувати логічно-дедуктивні системи показників; формувати адекватну систему показників оцінки результативності діяльності підприємств; формувати адекватну систему мотивації агента	Ефективно формувати систему показників оцінки результативності діяльності підприємства та систему мотивації	Приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів
Тема 4. Контролінг управління витратами в системі фінансового управління підприємством					
Здатність до діагностики ефективності контролінгової системи на підприємстві; до визначення факторів, що впливають на величину	Узагальнювати систему статистичних показників. Мати навички обробки статистичних матеріалів	Аналіз точки беззбитковості. Бенчмаркінг. Вартісний аналіз. Портфельний аналіз. АВС-аналіз. Аналіз сильних та слабких	Визначати доцільність виробництва продукції, мінімальних цін та обсягів реалізації. Володіти бенчмаркінговими технологіями діагностики	Ефективно формувати адекватні бази розподілу непрямих витрат, управлінські рішення щодо удосконалення системи	Приймати ефективні управлінські рішення щодо оптимізації витрат і прибутку підприємства

1	2	3	4	5	6
прибутку підприємства. Здатність застосовувати маржинальний аналіз при прийнятті управлінських рішень		місць на підприємстві Прибуток у діяльності підприємства та фактори, що впливають на його величину. Використання маржинального аналізу при прийнятті управлінських рішень	ефективності контролінгової системи. Виявляти резерви зниження собівартості в розрізі окремих центрів затрат чи видів продукції	аналізу, обліку, контролю за витратами на підприємстві	
Тема 5. Бюджетування як інструмент оперативного фінансового контролінгу					
Здатність до організації системи бюджетування на підприємстві. Оволодіння інструментарієм оперативного фінансового контролінгу	Володіти сучасними інформаційними технологіями збору, обробки та поширення даних. Організовувати та проводити вибіркові обстеження, одноразові статистичні спостереження, опитування та моніторинг. Аналізувати рівень і динаміку показників прибутковості, фінансових результатів, використання чистого прибутку, впливу інфляції на фінансові результати	Методи прогнозування. Правила фінансування підприємств. Принципи та способи бюджетування. Система бюджетів на підприємстві. Майстер-бюджет. Бюджетний контроль	Володіти інструментарієм оперативного фінансового контролінгу. Володіти методами прогнозування. Володіти механізмами формування бюджетів на підприємстві. Вміти організовувати впровадження системи бюджетування на підприємстві	Формувати планові показники на основі аналізу ряду динаміки. Формувати тенденції розвитку підприємства на основі експертної діагностики. Планувати фінансово-господарську діяльність підприємства на певний період. Формувати систему контролю над виконанням планів, коригування їх змісту і термінів реалізації	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за коректність і адекватність розроблених прогнозних показників. Відповідати за коректність та адекватність розроблених моделей

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Фінансова діагностика в системі контролінгу					
Здатність до оперування методами фінансової діагностики підприємства. Здатність до оперування методичними підходами оцінювання якості моделей фінансової діагностики	Узагальнювати систему статистичних показників. Мати навички обробки статистичних матеріалів	Підходи до діагностики фінансового стану підприємства. Інтегральні методи діагностики фінансового стану підприємства. Система рейтингової оцінки фінансового стану підприємств. Оцінка ефективності моделі фінансової діагностики підприємства	Володіти методами аналізу для фінансової діагностики; оперувати інтегральними методами фінансової діагностики підприємств; оперувати методичними підходами до оцінювання якості моделей фінансової діагностики	Презентувати результати проведення фінансової діагностики підприємства	Приймати ефективні управлінські рішення відносно отриманих результатів фінансової діагностики підприємства
Тема 7. Стратегічний фінансовий контролінг					
Здатність до формування місії, ключових чинників успіху, причино-наслідкових зв'язків цілей підприємства. Здатність до формування критеріїв прийняття управлінських рішень залежно від моделі прийняття управлінських рішень в конкретній ситуації	Здійснювати статистичне спостереження за основними тенденціями, які відбуваються у економічній сфері. Визначати інформацію, необхідну для функціонування системи менеджменту. Узагальнювати систему фінансових показників з метою висвітлення процесів, які відбуваються на підприємстві	Завдання та цілі стратегічного фінансового контролінгу. Система збалансованих показників. Концепції реалізації стратегії підприємства. Вимоги до критеріїв прийняття управлінських рішень. Критерії прийняття управлінських рішень	Формувати місію підприємства та формувати ключові фактори успіху. Аналізувати фактори, пов'язані з зовнішнім середовищем, особливостями управлінської задачі та особливостями підприємства	Здійснювати вибір моделі прийняття управлінських рішень та розробляти рекомендації щодо виконання місії підприємства	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	10
5. Теми та плани семінарських занять.....	12
6. Теми практичних занять	13
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами	14
7. Самостійна робота	15
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики.....	17
8. Індивідуально-консультативна робота	21
9. Методи навчання	21
10. Методи контролю	24
11. Розподіл балів, які отримують студенти	32
12. Рекомендована література.....	37
12.1. Основна.....	37
12.2. Додаткова	38
12.3. Інформаційні ресурси	40
12.4. Методичне забезпечення.....	40
Додатки.....	41

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ"**

**для студентів спеціальності
8.03050801 "Фінанси і кредит"
денної форми навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Сабліна** Наталія Вікторівна
Олійник Тетяна Володимирівна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *О. Г. Лященко*

Коректор *В. В. Міхно*

План 2016 р. Поз. № 28 ЕВ. Обсяг 46 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*